

Истри и Млечима. Према том народном предању, Томаш је имао личне и породичне заслуге да може на том пазару вршити закупе рибе код Цеклињана и Љуботињана, који су извозили суву рибу, као Његуши суво месо. 4) Црногорски главари, а међу њима Батрић и Томаш Мартиновићи, набављали су у Млечима чоху за своја војводска и кнежевска одијела. И продавали своје производе за жито. 5) Уз цетињског митрополита уздизао се међу црногорским главарима углед цетињског кнеза. Једно вријеме, Батрић је био први кнез црногорски, који је с владиком био нека извршна власт. Био је кнез од шесетих до осамдесетих година, свакако до 1686 или 1688, кад је, како наводи Ердељановић, погинуо војвода Вукац Николин, и Батрић постао војвода. С доласком Висариона Бориловића-Бајице на митрополитску столицу, уздигао се углед народних првака из Бајица; у овом случају војводе Батрића и кнеза Томаша Мартиновића.

Иво Стјепчевић и Ристо Ковијанић

НЕКОЛИКА ПОДАТКА О РУВИМУ БОЉЕВИЋУ

Досад није било тачно установљено кад је Рувим (II) Бољевић постао цетињски владика. Раније су наводили годину 1675 (Ђ. Поповић, *Историја Црне Горе*), доцније 1773 (Рад. Грујић, *Енциклопедија Станојевића*), најзад 1663 (Р. Вешовић, *Зборник Цетиње и Црна Гора*). Которски извори свједоче: да је Рувим био владика 1663. Послије владике Мардарија (1659), столица цетињског митрополита није била, изгледа, попуњена током 1660—1. Почетком године 1662, у которским изворима помиње се владика цетињски. То је, бесумње, Рувим Бољевић.

У књигама Которске бискупије нашли смо писмо владике Рувима од 5 марта 1663. Односи се на развод брака Петра Медина из Паштровића и Фране Стијепове, које је вјенчао поп Томица, синовац попа Стијепца из Паштровића; а као сродници нијесу се смјели вјенчати без нарочитог одобрења владике. И како су обоје тражили развод, „и за многе остале узроке, и кривине, које се наидоше у Франу, учинити меу (меју-међу) њима раздијеленије и једнога и другога ставити у слободу, будући Петар опростио сфе бјеше супроћ њему учинила, и супроћ његовој части“, владика им је дао развод, тако да се он може оженити, и она преудати. Писмо почиње: „Руфин владика цетински и царногорски, и Примориа“; а завршава се: „Ова наша књига битиће нашим печатом запечаћена уписана у манстир наш от сфете Петке у Махине на пет марча годишта тисућу шесат, и шест-

десет и три. Ја речени бискуп цетињски подписах свом (своом) руком“. На писму је владичин печат-жиг (БА, VII, 828).

Годину дана раније, 2. II. 1662, цетињски владика био је један од двојице арбитера који су вршили умир између хајдучког харамбаше Лазарића и Каручана из Црмнице (CII, 65). Свакако, то је Рувим Бољевић, као Црмничанин.

Исте године, 20. VII, на молбу цетињског владике (Vescovo da Cettigne), генерални провидур за Далмацију ослободио је Радоњу Попова са Цетиња (Radogna Popov da Cettigne) принудног бављења у Котору. Одлуком генералног провидура Андрије Корнара од 4. VII. 1661, Радоњи је било наређено да не може изаћи из Котора за шест година, усљед кривичне одговорности пред судом. „Имајући у виду протекло вријеме и друге врло важне послове јавног карактера који налажу да владика буде задовољен“, генерални провидур је Радоњу потпуно ослободио (CII, 89).

У прољеће 1663, владика Рувим је слазио у Котор. Лично је био у суду 15 априла (ove personalmente costituito il monsignor Vescovo di Cettigne). Одредио је доктора Сепрени (?) да га заступа у спору с Петром Бујовићем (CIV, 753).

Три мјесеца доцније, 14 јула 1663, цетињски владика, у име своје и „врховног црногорског кнеза Батрића“, потписао је и потврдио један уговор, склопљен пред которским судом, између млетачких власти и кнеза Радуна с претставницима муслимана (потурчењака) из Комана и Микулића (CIV, 642—3, 682). Овај важни документ објавио је Сл. Мијушковић у прошлом броју *Историјских записа*.

Владика Рувим са Цетиња (Illustrissimo et reverendissimo monsignor Ruffin vescovo di Cettigne) дошао је у которски суд 22. XI. 1666, и опуномоћио Трифуна Драга, каноника которског, и Фрања Пасквалића да га заступају у спору с Мајињанима, Поборима и Петром Бујовићем (contro li Popoli di Mahini e Pobori come contro Piero Buiovich). Опуномоћио их је да могу повести парницу и извршити неку наплату (CV, 733).

Иво Стјепчевић и Ристо Ковијанић

ПИСМА ВЛАДИКЕ ВИСАРИОНА И ГУВЕРНЕРА ЗАНА БОЛИЦЕ-ГРБИЧИЋА О ПОБЈЕДИ КОМАНА НАД ТУРЦИМА 1691 ГОДИНЕ

У намјери да потчини Црну Гору и протјера са Цетиња млетачку посаду са Заном Грбичићем на челу, а пошто му није успјело да придобије црногорске и брђанске главаре, Сулејман-паша одлучи да маја мјесеца 1691 продре у Црну Гору. За ову